

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

2015-06-17

n.registrator@regeringskansliet.se
Näringsdepartementet
105 33 Stockholm

Remiss från näringsdepartementet angående Konkurrenskraftsutredningen, SOU 2015:15 Attraktiv, innovativ och hållbar – strategi för en konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsnäring.

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår bland annat att avge yttranden beträffande utredningsförslag m m inom de areella näringarna.

KSLA har nu beretts tillfälle att lämna synpunkter på **SOU 2015:15** och avger följande svar.

Allmänt

KSLA ser mycket positivt på utredningen och välkomnar i stora delar dess analyser och förslag. Allmänt är utredningen en bra genomgång av den aktuella situationen och visar att en snabb förändring till ökad konkurrenskraft och lönsamhet är mycket angelägen. Utredningen har många bra förslag till förändringar men konkreta åtgärder för att nå dessa saknas ofta. Detta förutsätter vi finns med i den kommande livsmedelsstrategin.

De agrara näringarna har stor betydelse som producenter och för en levande landsbygd

Det är utmärkt att utredningen inledningsvis slår fast att ”... en livskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion är en väsentlig del i förvaltningen av landets naturresurser och en förutsättning för att nå flera miljö kvalitetsmål. Näringarna tillhandahåller också betydelsefulla ekosystemtjänster.” Samtidigt måste de agrara näringarnas betydelse som producenter av livsmedel och andra nyttigheter för samhället understrykas, liksom dess betydelse för ett livskraftigt näringsliv och en levande landsbygd i alla delar av landet. Den regionalpolitiska nyttan måste understrykas ytterligare. De långsiktiga perspektiven behöver också uppmärksammas liksom vårt ansvar för kommande generationer.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

En livsmedelsförsörjning utan att tära på globala resurser kräver kraftfullt ökad export

Visionen 2030 – en hållbar, attraktiv och innovativ jordbruks- och trädgårdsnäring – liksom etappmålen om ökande produktionsvärden, lönsamhet och antalet sysselsatta i förhållande till 2015, är bra. Målen måste dock göras tydligare och mer konkreta i den kommande livsmedelsstrategin för uppföljning av implementeringen och beslut om olika kompletterande åtgärder.

KSLA föreslår att det övergripande långsiktiga målet ska vara, att den svenska handelsbalansen för livsmedel, exkl. fisk, sydfrukt, kaffe och dylikt, ska kunna bli positiv. Vi måste kunna försörja oss själva på livsmedel utan att tära på andras resurser. Det är en viktig del av vårt globala ansvar. Importen är en naturlig del i den globala handeln, därför krävs en kraftfull ökning av den svenska exporten inom jordbruksområdet som i sin tur kräver att den svenska livsmedelsproduktionen är konkurrenskraftig och innovativ. I det medellånga perspektivet (till 2030) behövs preciseringar i livsmedelsstrategin av delmål för olika produktionsgrenar. Det nationella rådet, som föreslås av utredningen, behöver ett tydligt mandat att föreslå de åtgärder, som kan behövas för att de mål som sätts upp för livsmedelsstrategin ska kunna uppnås.

Attitydförändringar viktiga inom politik och hela livsmedelskedjan

Attitydförändring är mycket viktig, inom såväl politiken som hela livsmedelskedjan, till den stora betydelsen jordbruks- och trädgårdsnäringen har för samhället. Den har genomsyrat utredningen och dess förslag. Det är bra och nödvändigt för att skapa de krafter och resurser, som krävs för en genomtänkt strategi med konkreta handlingsplaner för ökad konkurrenskraft.

En stark och innovativ livsmedelsindustri nödvändig

Det finns ett stort beroendesamband inom hela livsmedelskedjan. En stark och innovativ livsmedelsindustri är exempelvis helt nödvändig för att primärproduktionens råvaror ska förädlas och ges ett mervärde på en alltmer konkurrensutsatt exportmarknad, som inte begränsas till europamarknaden. Det nya handelsavtalet med USA (TTIP) är ett talande exempel på detta.

Ökade FoU-insatser kräver mer resurser

Lönsamhet och konkurrenskraft behövs därför i hela livsmedelskedjan. Det gäller FoU-insatser för såväl ökad produktivitet som innovationer och utveckling av marknader i Sverige och i andra länder. För detta krävs stora ekonomiska resurser, där staten måste bidra. Enbart återföring av miljöavgiften på bekämpningsmedel skulle motsvara närmare 100 Mkr. Mer resurser måste till, t ex genom ändrad allokering av statliga medel i FoU-systemet och en fungerande insamling av medel från producenter, livsmedelsindustri och handel. Hur finansieringen ska ske och behov av medel måste ingå i en livsmedelsstrategi. Någon form av riskkapital gemensamt mellan staten och näringslivet kan vara en väg till resurser för produkt- och marknadsutveckling. Detta bör också ge ett ökat engagemang för exportframgångar.

Den växande medelklassen i Kina och övriga Asien lyfts ofta fram som intressanta marknader. Andra tillväxtmarknader är också viktiga, särskilt där vi kan vara tidiga. Därför är det bra med fler lantbruksattachéer och andra resurspersoner på svenska beskickningar, deltagande på internationella livsmedelsmässor och andra former av marknadsbevakning. Detta bör kunna göras mer organiserat.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Attraktionskraft och nyetableringar kräver lönsamhet

Utredningen bedömer att allt färre och större företag står för en allt högre andel av produktionen. KSLA delar den bedömningen, men vill samtidigt understryka att det även i fortsättningen kommer att finnas ett betydande antal mindre företag, som ofta är innovativa och konsumentnära. KSLA välkomnar åtgärder som underlättar ägarbyte och delat ägande. Såväl start som avslutande av ett lantbruksföretag måste underlättas för att ge ökade möjligheter till nyetablering, inte minst för unga lantbruksintresserade. Skattefrihet för gåva och arv är viktigt att slå vakt om, men det finns skatteregler som kan innebära mycket stora skattekonsekvenser vid en avveckling.

Det gäller exempelvis den som måste avveckla ett lantbruksföretag med stora investeringar i byggnadsinventarier, där avskrivningar måste återföras till beskattning. Viktigast för att öka såväl intresset att bli lantbrukare som att möjliggöra nyetablering är ökad lönsamhet/konkurrenskraft och en ökad attraktionskraft för lantbruket.

Produktiviteten i primärproduktionen är en nyckel som kräver behovsdriven forskning

KSLA delar bedömningen att en väsentlig del i konkurrenskraftsstrategin ligger i företagandet med ökat fokus på produktionsprocesser, marknad, företagsledning och entreprenörskap. Produktiviteten i primärproduktionen är en viktig nyckel för ökad konkurrenskraft. Vi välkomnar därför förslaget att forskningsmedel i större utsträckning ges till behovsdriven forskning som fokuserar på ökad produktivitet, liksom ökad satsning på kompetensutveckling och rådgivning. Särskilt viktigt är ökade satsningar på husdjursförädling och växtförädling, liksom ökad kompetens i företagsledning. Det senare understryks av den fortgående utvecklingen mot allt större företag med många anställda.

Andra områden för utökad behovsdriven forskning är områden som ger underlag för successivt förbättrad produktivitet i olika produktionsgrenar. Till dessa hör tillämpade delar av forskningen inom områden som växtodling, växtskydd, produktionssystem för trädgård, husdjurens utfodring och vård, agroteknik och lantbrukets byggnadsteknik. Dessa forskningsområden ger det biologiskt-tekniska underlaget som är nödvändigt för synteser och teknologisk utveckling, som i sin tur syftar till kontinuerligt förbättrad produktivitet, där förutsättningar för svensk produktion i form av klimat, regelverk, marknad mm har beaktats.

Resultat från motsvarande forskning i andra länder, t ex i Danmark, kan inte direkt utnyttjas på grund av andra förutsättningar för produktionen. Det här gör att förstärkt forskning i tillämpade ämnesområden är central, för att en livsmedelsstrategi med ambitiösa mål ska kunna uppfyllas. Den tillämpade forskningen och dess kvalitet är också en viktig bas för utbildning av agronomer, hortonomer, lantmästare och trädgårdsingenjörer och kan också utnyttjas i rekryteringen av studenter till dessa utbildningar.

Utredningens förslag till ökad utbildning för rådgivare är mycket välkommet.

Rådgivningsföretagen har i dag svårt att få tag på kompetent personal. Detta understryker också vikten av att SLU agerar mer aktivt för att öka underlaget till utbildningar av betydelse för jordbrukets och trädgårdsnäringens konkurrenskraft. Samtidigt har rådgivningsföretag och andra aktuella företag ett stort ansvar att initiera ökade kontakter med SLU. Detta understryker vikten av att attraktionskraften för de agrara näringarna ökar, ett ansvar som ligger på hela sektorn.

KUNGL SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Regelförenklingar och avvisande av produktionsmedelsskatter understryks

KSLA välkomnar och vill särskilt understryka utredningens inställning till regelförenklingar liksom avvisande av produktionsmedelsskatter och andra ökade kostnader. I detta sammanhang vill vi peka på de ökade kostnaderna orsakade genom implementeringen av det nya vattendirektivet. Detta arbete, med en intensiv debatt i lantbruksmedia, pågick under utredningens gång och borde ha uppmärksammats. Hur denna fråga och liknande myndighetsdirektiv påverkar konkurrenskraften bör beaktas i samband med den nya livsmedelsstrategin.

Fördyrande särregler måste kunna ifrågasättas och ändras

Det är angeläget att fortsatt slå vakt om det stora förtroendet hos konsumenterna som den svenska djuromsorgen bidrar till. Samtidigt måste djurskyddsbestämmelser kunna ändras baserat på ny kunskap och teknik. Produktionen måste kunna utvecklas på olika sätt för att få ökad lönsamhet. Fördyrande svenska särregler i förhållande till EU-lagstiftningen måste därför kunna ifrågasättas och ändras.

KSLA stöder utredningens förslag i denna fråga och särskilt att nationella regler och andra krav skall vara väl motiverade, vila på en vetenskaplig grundad helhetsbedömning och noga prövas bl.a. vad gäller effekten på konkurrenskraften. Oberoende härav kan, som utredningen föreslår, ett intressant alternativ vara att det svenska regelverket följer EU:s regelverk och att man överlåter till marknadens aktörer att certifiera en extra ”premiummodell” av den svenska djurproduktionen. På så vis kan extra krav på djuromsorg mm få ett ökat kommersiellt värde och kanske också ge ökade exportmöjligheter. Detta bör genomlysas extra noga i samband med utformningen av den svenska livsmedelsstrategin.

Under det närmaste året arbetar en särskild arbetsgrupp inom KSLA med dessa frågor om djurskydd och konkurrenskraft som ett bidrag till utformandet av en svensk livsmedelsstrategi. Vi välkomnar en dialog med denna grupp och näringsdepartementet i dessa frågor.

Naturligtvis måste offentlig upphandling av livsmedel utgå från de krav som gäller för den svenska produktionen. Innovationsupphandling är också ett starkt verktyg för att stimulera till produkt- och marknadsutveckling

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Kerstin Niblaeus
Preses

Carl-Anders Helander
Akademiens sekreterare och VD